

De kwaliteit ten spijt.

De waarde van de stukken is een omstreden begrip in de schaakwereld. De waarde van een stuk hangt immers altijd af van de stelling. Toch is het wel mogelijk een puntensysteem op de stukken los te laten om een idee te krijgen hoe de verhoudingen liggen. Maar bij nader onderzoek blijkt vaak, dat de meeste van deze systemen verre van waterdicht zijn. Meestal wordt aangenomen dat een licht stuk ongeveer drie pionnen waard is en een toren ongeveer vijf pionnen. Los van het feit dat pionnen in het eindspel meestal sterker zijn dan zojuist is aangegeven, schort er iets aan deze redenering. Dit is gemakkelijk na te gaan: men neme een licht stuk en twee pionnen, en zette deze tegenover een toren van de vijandelijke kleur. Voeg aan elke zijde een gelijk aantal pionnen toe met de koningen en klaar is het strijdtoneel. Als de pionnen niet al te kwetsbaar zijn opgesteld, dan moet de partij met het lichte stuk net kunnen winnen. Haalt men echter bij de partij met het lichte stuk een pion weg, dan moet de torenpartij kunnen winnen. Conclusie: een toren is ongeveer gelijk aan een licht stuk en 1,5 pion.

Om deze theoretische waardering maar meteen weer overboord te gooien, volgen nu twee partijen die laten zien dat het ook heel anders kan. In de partijen blijkt, dat de ‘voorsprong’ van een kwaliteit ook wel eens een nadeel kan zijn. In de eerste partij krijgt zwart zo’n sterke aanval, dat wit de kwaliteit weer met nadeel moet terug geven. In de andere partij is te zien dat een paard in bepaalde omstandigheden wel eens sterker kan zijn dan een toren.

Ljubinsky-Dr.M.Botwinnik, Moskou 1943

1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lb5 a6 4.La4 Pf6 5.Lxc6 bxc6 6.Pc3 d6 7.d4 Pd7 8.dxe5 dxe5 9.0-0 Ld6 10.Pe2 0-0 11.Pg3 Tb8 12.b3 Te8 13.Le3 g6 14.c3 a5 15.Dc2 De7 16.Tfd1 Pc5 17.Pe1 Pe6 18.Pd3 Pf4 19.f3 La6 20.c4 c5 21.Dd2 Pxd3 22.Dxd3 Ted8 23.Pe2 c6 24.Pc3 Lc7 25.Dc2 Td4 (Zwart biedt de kwaliteit aan. Als wit slaat, krijgt zwart een betere pionnenstelling.) 26.Pe2 Lc8 27.Pxd4 cxd4 28.Lf2 c5 29.Tf1 f5 30.Lg3 Ld7 31.Tae1 f4 32.Lf2 g5 33.g4 fxg3 e.p. 34.Lxg3 Lh3 35.Tf2 h5 36.Td2 h4 37.Lf2 Tf8 38.Td3 Tf4 39.Kh1 Kh7 40.Tg1 Ld8 41.De2 Df7 42.Dd1 Dh5 43.Le3 (Wit probeert nog remise te bereiken door ongelijke lopers te verkrijgen.) Dxf3+ 44. Dxf3 Txf3 45.Lxg5 (Waarom speelt wit niet 45.Tgd1? Antwoord: zwart gaat verder met 45...Txe3 46.Txe3 dxe3 47.Txd8? e2! En de pion loopt door. Slaat wit de loper niet, dan blijft hij in materiaal achter.) Txd3 46.Lxd8 Te3 En zwart won ondanks de ongelijke lopers gemakkelijk door zijn twee vrijpionnen.

R.de Wolde-W.Weggemans, Hattem 1999

1.e4 c5 2.Pf3 Pc6 3.d4 cxd4 4.Pxd4 d6 5.Pc3 Pf6 6.Le2 g6 7.Le3 Lg7 8.0-0 0-0 9.Pb3 a6 10.f3 Le6 11.Dd2 Pe5 12.Kh1 Pc4 13.Lxc4 Lxc4 14.Tf2 Tc8 15.Pa4 Pd7 16.Lh6 b5 17.Lxg7 Kxg7 18.Pc3 Db6 19.Dd4+ f6 20.Pxd5 Lxd5 21.exd5 Tc4 22.Dxb6 Pxb6 23.Td1 Kf7 24.c3 Tfc8 25.a3 T4c7 26.Te2 Pc4 27.Pd4 Pe5 28.Pe6 Tc4 29.Te3 g5 30.g3 h5 31.Tc1 h4 32.b3 Tc5 33.Pxc5 Txc5 34.Td1 h3 35.f4 Pg4 36.Tf3 Kg6 37.Kg1 Ph6 38.fxg5 Kxg5 39.T3d3 (39.g4 Kxg4 40.Tg3+ Kh4 41.Td4+ was beter geweest. Wit komt nu langzaam in de problemen.) 39...Pf7 40.Tc1 Pe5 41.Tdd1 Pf3+ 42.Kh1 Pe5 43.b4 Tc7 44.Tc2 Pc4 45.Ta2 Pe5 46.Tc1 Tc4 47.a4 Pd3 48.T1c2 Kf5 49.axb5 axb5 50.Ta1 Kg4 Wegens tijdnood van beide spelers werd er tot remise besloten. Het is echter wel duidelijk, dat de witte pionnen erg zwak zijn en de witte koning niet goed staat. De witte torens zijn steeds aan de verdediging van deze pionnen gebonden. Ook kan zwart op elk gewenst moment mat op de onderste rij dreigen. Door deze factoren had zwart waarschijnlijk wel kunnen winnen.